

Szépmíves tárlat '91

Baka István megnyitó beszéde

Az előző rendszernek mostohagyereke volt a kultúra – etette, ruházta, no nem túl bőségesen, és nem is igazán szívesen, mindenesetre örült, ha időnként végigpofozhatta, különösen az irodalmi csínytevésük miatt. A mostani – régi-új – rendszer viszont a jelek szerint *árvának* tekinti a tegnapi mostohagyereket. Ez persze jóval nagyobb szabadsággal jár, senki sem cibálja meg az üstökünket, ha szemtelenekek vagyunk, de – még félig serdületlenül, azaz a megfelelő anyagi háttér nélkül – magunknak kell eltartani magunkat, legfeljebb – pályázatok, ösztöndíjak formájában – árvaellátásért folyamodhatunk, s ez nemcsak csekély, de bizonytalan is, mert a kultúra – az irodalom, a képzőművészet, a színházak stb. – *apasági pere még nem dőlt el*, csak egy a biztos: *szeplőtlen fogantatásról itt sem lehetett szó*. Nem folytatom a képet, számomra amúgysem a művészetek származása a fontos (sőt, az a legkevésbé, hanem a léte, amelyből új és új létek sarjadnak, tehát a nemzőereje, melyet – s ez a kiállítás is bizonyítja – mindmáig nem veszített el, bízunk tehát a jövőben. Ámen.

Árvák – a képzőművészetek árváinak – szövetsége a Szegedi Szépmíves Céh is. Alaptagok és alapnokivüliek (akiket régóta amatőrnek kellett nevezni), idősebb, országos híru mesterek és a nevükért még most harcoló fiatalok alkotják ezt a céhet, különböző iskolák, irányzatok képviselői, egyetlen közös ismertetőjegyük: *mindegyikük megalkotta már a mesterremekét* (sokan több tizet, százat is), amely felvételre érdemesítette. A hivatal-szervezte, mesterséges – népfrontos (azaz egy király, egy cigány) alapon álló szövetségek helyett vagy azokon belül új, *önszerveződésen alapuló csoportosulások jönnek most létre*: tagjaikat a közös ízlés vagy a közös érdek, esetleg mind a kettő fűzi össze, s mivel értékrendjüket nem a hivatal diktálja, hiszem és remélem, hogy bennük valóban az igazi mesterek szavára, ez esetben: ecsetjére vagy vésőjére figyel majd a tanulni és nemcsak érvényesülni vágyó mesterlegény, illetve mesterleány. S ezek a ma még csoportosulások, holnapra tán közösségek az árvaellátás szűkös lehetőségein túl *maguk teremtik meg fennmaradásuk feltételeit*, hiszen az állami mecenatúrát pótoló magán-mecenatúrára még nem számíthatnak, s

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

A Szegedi Szépmíves Céh a JATE aulájában rendezte meg nagyszabású kiállítását. A Szépmíves Tárlat '91 tegnap délután népes közönség jelenlétében nyílt meg. Baka István költő mondott beszédet, melyet közlünk. A kiállításra negyvenöt alkotó 97 művet küldött, melyek közül a zsűri negyven művész 65 alkotását fogadta el. Az ünnepélyes megnyitó alkalmával nyújtották át a tárlat díjait. Dr. Lippai Pál polgármester Szeged város díját adta át Tóth Sándor szobrászművésznek, Kovács Miklósné, a megyei önkormányzat főelőadója Papp György grafikusművész alkotásait ismerte el, a Szegedi Szépmíves Céh szakmai díját pedig Szekeres Mihály elnök nyújtotta át Kovács Lajos festőművésznek (képünkön). A kiállítás augusztus 18-áig tekinthető meg.

máris attól kell tartaniuk, hogy a pártcenzúrát, amely ízléscenzúra is volt, most majd a pöre, ám még sekélyesebb ízléscenzúra fogja felváltani, mint a komszomolgyűléseken szövedő románcokat a képeslap-pornográfia. A pártállami tiltások Széküllait elkerült művész-Odüsszeuszok nem jutnak-e majd az újjazda-aranyozottbronzkertitorpe-Kharübdiszek torkába? Nem, ha *céhekbe tömörülnek*. A cím a középkorban is a mérték volt: nem a vadászgató, zsíros ujjait a kopók szórébe tölrlő hűbérúr mértéke, hanem a szabad városi polgáré, aki az általa alkotott műtárgyak pénzértékével éppúgy tisztában volt, mint a hasznon túlmutató művészi jelentőségével. Én magam néhány éve még a művész szerepét – érve ezalatt nemcsak a költő, hanem a piktor, a szobrász, a filmrendező szerepét is – a középkori kódexíró szerzetesével hasonlítottam össze.

Míg a völgyben hajtóvadászatok folynak, falvak égnek, bárók csapnak össze, szárfított trágyával fűtik a padlófűtéses római villák helyén összetákoltt viskókat, addig a jobbágyorsból kiemelt pilises szűk, hideg cellájában csak félig vagy félig sem értett Arisztotelész, Platon műveit másolja, meg a rajtuk nevelkedett, homályos szavú egyházatyákat, s bár – a lapszéli jegyzetekből kitűnik – sűrűn felsóhajt: „*inni vágyom*”, egy barbár kor díszletein átfurakodva átmenti a jövőbe azt, amit antikvitásnak, de – görög eredű szóval – *Európának is nevezhetünk*. Ma is. Ma, ebben a nehéz, elnyomorító, vitákkal-veszekedésekkel terhes, mégis föl-emelő, szárnyaktól súlyos időkben azt mondom: *elhagyjuk a kódex-másolókat*, kódexeink – saját korbácsütésektől, golyónyomoktól, rossz emésztésünk kiütéseitől vöröslő – stigmált – bőrünkbe kötve

megíródtak, megőrződtek. *Itt az ideje hogy új kódexeket írjunk – az írógéppapírra, a keretbe foglalt vászakra, a filmszalag kockáira*. S lehet, hogy kivetnek bennünket a kolostorok csendjéből, a régi kódexek elolvasásáért nem szellemi, hanem (ha csak a könyvárakat nézzük) elsősorban anyagi áldozatot kell hoznunk, s *nemcsak szerelmünket, hanem mesterségünk eszközeit is a fogaink közé szorítva kell átmentenünk a túlsó partra*, mégis – hiszen, ha másnak nem is, nekünk megéri. S nem azért, mert csengő tallérokkal fizetnek érte (bár az se baj, sőt!), hanem mert az a mi testünk és a mi vérünk, magunk vagyunk magunknak az áldozati kehely, a nyelvre tett ostya, a sábeszdekli és az úrvacsora. Sőt, az imaszöveg és a nagy tanító falon hagyott képe is – *a piacére*.

Bocsássák meg nekem, a laikusnak, hogy nem elemzem egyenként a tárlat résztvevőit és képeiket, szobraikat, bár nagyra becsülöm Kass János gesztusát, bár a baráti szálakon kívül az együttgondolkodás-együttlítás szálai is fűznek a könyveim címlapjait is adó *Pataki Ferenchez*, bár nagyon szeretem Veres Mihály érzelmes absztrakcionizmusát és a már szekszárdi származása révén is hozzám közelálló *Hemmert János* mesterien mulatságos montázsait (én a szavakkal, szóttagokkal szeretnék néha olyan fölényesen bánni – elbánni – ahogy ő a szétszedett gépek alkatrészeivel), *Fontos Sándor* Megfordított világa pedig mintha illusztráció lenne Yorick monológja Hamlet koponyája felett című versemhez, s még folytathatnám *Kovács Margit* Másodvirágzásával, amelyet igazán kellett volna látnom, amikor – már negyvenen túl – sikerült kilépni a rám erőltetett magányból, megoszthatnám önökkel meglepetésemet, milyen jól megfér egy lapon a katalógusban *Papp György* népi ihletésű, de – vagy nem is de – geometrikus rendbe komponált *Találkozása és Kovács Lajosnak* a geometriai rendtől mámoros Op. 385-je, melyek a bartóki életmű egybeforró kettőségét is jelképezhetnének... Hadd álljak meg itt, bár még jó néhány alkotás kiváltotta laikus elragadtatásomat, még a hagyományos alföldi-vásárhelyi stílust utolsó mohikánt képviselő *Akácós tanya* is, valamint... Nem, a teljes névsor felolvasását úgyis csak udvariassági gesztusnak éreznék...